

Žaža, Stanislav

Pozoruhodný příspěvek k etymologii

Opera Slavica. 2012, vol. 22, iss. 4, pp. 54-55

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/125603>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Celkovou přehlednou informaci o rozsahu Machkovy vědecké tvorby dává oddíl *Bibliografie Václava Machka* (2/2140), čítající 428 položek včetně Etymologického slovníku a tří monografií.

Poslední část souboru tvoří neobyčejně pečlivě zpracované *Rejstříky* (2/2182): *jmenný, věcný a slovní*. O bohatství slovního rejstříku svědčí to, že na 94 stranách uvádí seznam slov z jazyků všech jazykových skupin a na konci nadto 133 segmentů předpokládaných v indoevropském prajazyce.

Závěrem je nutno vyslovit v podstatě opakování toho, co bylo řečeno už v úvodu této recenze. Jde o mimořádně cenný, přímo podstatný přínos k české jazykovědné literatuře, v němž je třeba hodnotit nejen obsah daný výraznou osobností recenzovaného autora, ale i neobyčejně odpovědný a pečlivý způsob prezentace tohoto díla.

Stanislav Žaža

Pozoruhodný příspěvek k etymologii*

Václav Machek / Korespondence I. II. Studia etymologica Brunensia 12/1,2. Eds. Ilena Janyšková a Helena Karlíková. Editoři svazku Vít Boček a Petr Malčík. Vydalo Etymologické oddělení ÚJČ AV ČR v nakladatelství Lidové noviny v r. 2011. Celkem 1031 s. ISBN 978-80-7422-142-2 (komplet).

Rozsáhlým protějškem, chtělo by se říci nepostradatelným doplněním, k *Sebraným spisům Václava Machka* (viz o nich zde výše) je i druhý dvousvazkový soubor – *Václav Machek / Korespondence*. Na 1031 stránkách umístili editoři 1620 dopisů prof. Machkovi od více než 400 korespondentů, jednotlivců i institucí, a také odpovědi adresáta i jiné jeho dopisy. O složitém, někdy kuriózním, přímo detektivním až dobrodružném vyhledávání a zařazování korespondence vypovídají editoři živě a vtipně v předmluvě (s. 1/9–17), edičních poznámkách (s. 1/19–22) a poděkování (s. 23) kterého si věru zasloužili jejich četní spolupracovníci. Na rozdíl od *Sebraných spisů*, kde nadpisy, názvy statí napovídají jejich obsah, byli v tomto případě odkázáni jen na pročítání samotných dopisů. Třídít je bylo možné jen podle abecedního pořadí příjmení korespondentů, příp. podle hlavního názvu dopisující instituce (v 1. sv. A–Ni, v 2. sv. No–Ž). Připojen je však seznam literatury, o níž je zmínka u některého z korespondentů a jmenný rejstřík korespondentů s udáním stránek.

O vztahu korespondentů k Václavu Machkovi a tím i o obsahu jejich korespondence vypovídají editoři podrobně v předmluvě (s. 9–17). Jde přirozeně většinou o otázky jazykovědné u spolupracovníků spjatých vědeckými zájmy, příp. společným pracovištěm s adresátem (A. Kellner, J. Vachek, F. Stiebitz, F. Novotný aj.). Někdy jde o Machkovy žáky nebo budoucí výrazné osobnosti oboru (K. Janáček, A. Erhart, M. Dokulil). Výrazný podíl na korespondenci mají čeští a slovenští slavisté hlavně se zaměřením indoeuropeistickým (O. Hujer, J. M. Kořínek, V. Polák, P. Trost), paleoslovenisté (F. V. Mareš, Z. Hauptová, J. Kurz, A. Dostál), bohemisté a slovakisté (J. Holub, F. Kopečný, E. Smetánka, B. Havránek, K. Horálek, A. Jedlička, J. V. Bečka, F. Daneš, Z. Tyl, A. V.

* Oba svazky vyšly s podporou projektu *Výzkumné centrum vývoje staré a střední češtiny (od praslovanských kořenů po současný stav)* financovaého MŠMT ČR (LC 546).

Isačenko) a řada dalších. Nejrozsáhlejší je korespondence s přáteli V. Šmilauerem a B. Rybou. Velký podíl na lingvisticky zaměřené korespondenci mají pisatelé z jednotlivých slovanských zemí, polští (A. Brückner, T. Lehr-Splawiński, S. Urbańczyk), ruští (O. N. Trubačov, S. B. Bernštejn, B. Unbegaun), ukrajinští (J. B. Rudnyc'kyj, B. A. Larin), slovinští (F. Bezlaj), bulharští (K. Mirčev). Z význačných zahraničních představitelů indoeuropeistiky zmiňme A. Debrunnera, H. Kronassera a zejména baltisty E. Fraenkela, V. Mažiulise, J. Safarewicze; z německých, švýcarských a rakouských pak R. Aitzetmüllera, H. H. Bielfeldta, K. Gabku, H. Bräuera, E. Stelziga).

Machkova korespondence však obsahuje i řadu dopisů vědeckých pracovníků v oborech jiných, s jazykovědou příbuzných. Z humanitních oborů sem patří především archeologie, zastoupená našimi i zahraničními odborníky (M. Buchvaldek, J. Skutil, W. Kóčka), z národopisných, vlastivědných a folkloristických pracovníků jsou to A. Václavík i jiní, pracovníci regionálních nebo lokálních muzeí a pracovišť. Okrajovou část tvoří dopisy s historiky (V. Husa), právníky (H. Bulín, F. Čáda) a literárními historiky, teoretiky a editory (V. Černý, A. Grund, A. Škarka, J. Vilikovský).

Machkův mimořádný zájem o názvy rostlin a hub vedl k četným kontaktům s přírodovědci (V. Jiráskem, J. Dostálem a J. Podpěrou a německým botanikem H. Marzellem. Za zmínku stojí kontakt s americkým vědcem R. G. Wassonem, považovaným za zakladatele oboru etnomykologie. Další skupinu dopisovatelů tvoří dotazy, popřípadě komentáře laických zájemců k etymologii různých výrazů, často čtenářů Naší řeči, která čtenáře k podobným dotazům přímo vyzývala, a Machkovy odpovědi. Jistá část korespondence spadá do období Machkova proděkanátu na filozofické fakultě (1952–1954) a týká se různých administrativních, zejména personálních záležitostí.

O poznámkách k aktuálnosti vydané korespondence Václava Machka píše jeden z editorů – Vít Boček v revui *Universitas* 2/2012 na s. 65.

V závěru je třeba vyjádřit editorům korespondence i jejich četným spolupracovníkům ještě jednou díky za zásadnou edici, podstatným způsobem přispívající k studiu vědeckého odkazu Václava Machka.

Stanislav Žaža

Etnodialogy jako podstatný aspekt dnešního pohledu na kulturu

Этнодиалог. Альманах. 1 (34). Центр национального образования «Этносфера», Москва 2011.

Není to nic tak převratně nového, tedy různé odrůdy etnologie a etnografie, jako jsou etnolingvistika a etnokulturologie; mělo by se také začít mluvit o etnoliterární vědě, nicméně jde skutečně o celou sféru kultury, o její etnický aspekt, často podceňovaný, výjimečně přeceňovaný. Na stránkách www.etnosfera.ru lze najít různé materiály související s problematikou tohoto almanachu.

Úvodem několik autorů (Jurij Gorjačev, Taťana Baklanovová, Marina Martynovová a Viktorija Leděněvovová) píše o důležitosti etnokulturního vzdělávání v přispěvcích k jeho modernizaci, o multikulturní výchově a o „úniku mozků“, tedy o tom, že do zahra-